

Συμβολισμός και Ιδεολογία: η ανθρώπινη μορφή στο αρχαίο νόμισμα

Στα νομίσματα, η απεικόνιση της ανθρώπινης μορφής δεν υπήρξε από τις πρώτες επιλογές των χαρακτών ή των αρχών που τα εξέδιδαν. Οι πρώτες παραστάσεις ωστόσο δεν άργησαν να εμφανιστούν, και αποτέλεσαν έκτοτε τον κύριο νομισματικό τύπο, ιδιαίτερα για την εμπρόσθια όψη των νομισμάτων.

Θεοί, ήρωες, νύμφες και άλλες τοπικές θεότητες ήταν οι πρώτες επιλογές. Εξιδανικευμένες μορφές που ακολουθούσαν τεχνοτροπικά τις αισθητικές συμβάσεις της εποχής τους. Πραγματικά αριστουργήματα που αποκτούν ωστόσο ταυτότητα μόνον από κάποια συνοδευτική επιγραφή ή από τα χαρακτηριστικά σύμβολα που φέρουν.

Είναι κρίμα που οι Έλληνες των κλασικών χρόνων δεν τόλμησαν να ξεφύγουν από αυτή τη θεοκρατική αντίληψη που δέσποζε στη νομισματική θεματογραφία, ώστε να έχουμε μια εικόνα, έστω και ιδεαλιστική, του Σωκράτη, του Περικλή, ή του Αλκιβιάδη. Ακόμα και ο Αλέξανδρος μας είναι γνωστός από μεταθανάτιες κοπές.

Πραγματικά, μόνον οι διάδοχοι του Αλεξάνδρου, όταν οι ηγεμόνες θεωρούσαν και επέβαλαν εαυτούς ως επίγειους θεούς, τόλμησαν να κοσμήσουν τα νομίσματά τους με πραγματικές προσωπογραφίες, συχνά εξωραϊσμένες, εξίσου συχνά όμως και απόλυτα ρεαλιστικές.

Μια τάση που θα γίνει ακόμα πιο έντονη στα νομίσματα των χρόνων της ρωμαϊκής δημοκρατίας, όταν αρχίζουν να σμιλεύονται και τα έξοχα μαρμάρινα πορτραίτα επιφανών πολιτών, και θα συνεχιστεί με προσήλωση από τους αυτοκράτορες. Τώρα όμως οι μορφές σχεδιάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να περνούν και πολιτικά μηνύματα στους υπηκόους τους. Μορφές λεπτοφεινές ηγεμόνων-φιλοσόφων ή μορφές στιβαρές αυτοκρατόρων-στρατηγών, συνοδεύονται από επεξηγηματικές, πομπώδεις συχνά επιγραφές που συνωθούνται στον περιορισμένο χώρο του νομισματικού πέταλου και εξυπηρετούν έναν μόνο σκοπό. Αυτόν της προταγάνδας.

Κι όταν η αυτοκρατορία συνεχίζει την ιστορία της στην Ανατολή, με πρωτεύουσα την Κωνσταντινούπολη, η απεικόνιση της ανθρώπινης μορφής στο αρχαίο νόμισμα κλείνει τον κύκλο της επιστρέφοντας εκεί από όπου ξεκίνησε. Στο θείο. Οι βυζαντινοί αυτοκράτορες απορρίπτουν τα εξατομικευμένα χαρακτηριστικά τους και ενδύονται τα σύμβολα της εξουσίας. Εξουσίας που τους έχει δοθεί από τον θεό, στο όνομα του οποίου την ασκούν.

Αυτές οι μικρές εικόνες θεών και ανθρώπων, άλλοτε ως θεοί-εμβλήματα και λαλούντα σύμβολα πανίσχυρων πόλεων-κρατών, άλλοτε ως θείκoi βασιλείς φορείς της απόλυτης εξουσίας, και άλλοτε ως απεικόνιση της «έλευ θεού» βυζαντινής μοναρχίας, έχουν τελικά τη δύναμη να μας οδηγήσουν μέσα από αιώνες ιστορίας.

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ (ΕΙΕ)
ΛΕΩΦ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ 48, 116 35 ΑΘΗΝΑ

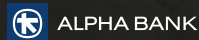
www.eie.gr (ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑ)
ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

Πληροφορίες

Ελένη Γραμματικοπούλου
Υπεύθυνη Προγράμματος Μορφωτικών
Εκδηλώσεων «Επιστήμης Κοινωνία»
Τηλ: 210 72 73 501, Fax: 210 72 46 618
e-mail: gramma@eie.gr

Μαίρη Κοντογιάννη
Τηλ: 210 72 73 516, e-mail: mkont@eie.gr

ΧΟΡΗΓΟΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ε΄ κύκλος
ομιλιών

13-27 | ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2010

ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΕΙΛΙΚΕΣ ΜΟΡΦΟΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

η ανθρώπινη μορφή στο αρχαίο νόμισμα

Συμβολισμός και ιδεολογία

ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΩΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Σας προσκαλούμε να παρακολουθήσετε τον Ε΄ Κύκλο Ομιλιών με θέμα:
Συμβολισμός και Ιδεολογία: Η ανθρώπινη μορφή στο αρχαίο νόμισμα,
που πραγματοποιείται στο πλαίσιο των Μορφωτικών Εκδηλώσεων
του ΕΙΕ "Επιστήμης Κοινωνία" από 13 - 27.04.2010.

Η παρουσία σας θα μας δώσει χαρά.

Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέρβας» του ΕΙΕ, ΩΡΑ ΕΝΑΡΞΗΣ: 19:30

ΧΟΡΗΓΕΙΤΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
Απρίλιος – Ιούνιος 2010

ΚΑΘΕ
ΤΡΙΤΗ
ΣΤΙΣ
19:30

Ε΄ ΚΥΚΛΟΣ ΟΜΙΛΙΩΝ | 13.04 - 27.04.2010
«Συμβολισμός και ιδεολογία:
Η ανθρώπινη μορφή στο αρχαίο νόμισμα»

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΑ ΠΡΩΪΝΑ | 09.05 - 06.06.2010
«Ανακαλύπτοντας τον θαυμαστό κόσμο των Επιστημών»
Θεατρικά και διαδραστικά δράματα για μικρούς και μεγάλους

ΣΤ΄ ΚΥΚΛΟΣ ΟΜΙΛΙΩΝ | 04.05 - 01.06.2010
«Ναυτικές ιστορίες» Στο πλαίσιο του Έτους Ναυτικού (2010)

Παράλληλες εκδηλώσεις | 04.04 - 27.05.2010

ΙΘΕ | ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ
| ΘΕΤΙΚΩΝ
| ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

13 Απριλίου 2010

Εισαγωγή στη θεματική ενότητα
Χαρίκλεια Παπαγεωργιάδου,
Διευθύντρια Ερευνών, ΚΕΡΑ/ΕΙΕ

Αυτοκράτορες του Βυζαντίου:
Απεικονίσεις και αντικατοπτρισμοί (4ος - 12ος αι.)
Βάσω Πέννα, Επίκ. Καθηγήτρια Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας
& Διαχείρισης Πολιτισμικών Πόρων, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Βασιλείς, άγγελοι, άγιοι και προφήτες:
Η ανθρώπινη μορφή στα νομίσματα
της Ύστερης βυζαντινής περιόδου
Παγώνα Παπαδοπούλου, Διδάσκουσα στο τμήμα Φιλολογίας,
Πανεπιστήμιο Πατρών

20 Απριλίου 2010

Εικόνες εξουσίας στα βασιλικά και σατραπικά
νομίσματα του περσικού κράτους
Αντιγόνη Ζουρνατζή, Διευθύντρια Ερευνών, ΚΕΡΑ/ΕΙΕ

Η παρουσία θεών και ανθρώπων
στα νομίσματα των βασιλέων της Κύπρου
Ευαγγελινή Μάρκου, Δόκιμος Ερευνήτρια, ΚΕΡΑ/ΕΙΕ

27 Απριλίου 2010

Η αυτοκρατορική προπαγάνδα
στα νομίσματα της Ρώμης
Χαρίκλεια Παπαγεωργιάδου,
Διευθύντρια Ερευνών, ΚΕΡΑ/ΕΙΕ

Απισμονημένες μορφές ζωής
Ακατερίνη Λιάμπη, Καθηγήτρια Ιστορίας & Αρχαιολογίας,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Στον εκθεσιακό χώρο του ΕΙΕ
θα εκτίθενται φωτογραφίες νομισμάτων
από τη συλλογή της Τράπεζας Alpha Bank.